

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра Економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин
(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інтелектуальна власність

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

галузь знань 26 –Цивільна безпека
(шифр і назва)

спеціальність 263– Цивільна безпека
(шифр і назва)

освітня програма Охорона праці
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни загальна підготовка, обов'язкова
(загальна підготовка / професійна підготовка; обов'язкова/вибіркова)

форма навчання денна
(денна / заочна/дистанційна)

Харків – 2023 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни

Інтелектуальна власність

(назва дисципліни)

Розробник:

старший викладач, к.і.н.
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Ірина ТАРАСЕНКО
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

Інформатики та інтелектуальної власності

(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол від « 28 » серпня 2023 року № 8

Завідувач кафедри

(підпис)

Петро ПЕРЕРВА

(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми __ОХОРОНА ПРАЦІ__

Кафедра __БЕЗПЕКА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА__
(назва кафедри на якій викладається дисципліна)

Гарант ОП Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ)

(Підпис, дата)

Завідувач кафедрою Вячеслав БЕРЕЗУЦЬКИЙ
(ПІБ)

Підпис, дата)

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування у студентів системи знань та практичних навичок у сфері інтелектуальної власності, таких як правові та економічні аспекти при створенні об'єктів права інтелектуальної власності, набуття прав, розпорядження набутими правами та захист порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності, вивчення ролі інтелектуальної власності в економічному та культурному розвитку суспільства, формування вмій та навичок для застосування у професійній діяльності стосовно регулювання правовідносин, пов'язаних з правом інтелектуальної власності.

Компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)

Шифр	Зміст
ЗК 01	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 05	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Результати навчання:

Шифр	Зміст
РН 3	Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки
РН 4	Розробляти і реалізовувати соціально-значущі проекти у сфері цивільної безпеки та дотичні до неї міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, технічних та правових аспектів.
РН 5	Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки
РН 7	Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення під час розв'язання практичних та/або наукових задач.
РН 8	Здійснювати техніко-економічні розрахунки заходів у сфері професійної діяльності.
РН 12	Визначати показники та характеристики продукції, процесів,

послуг щодо їх відповідності вимогам стандартів під час розв'язання практичних та/або наукових задач

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
	Атестація

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Залік	Екзамен
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	90/3	32	58	16	-	16	РЕ	-	+	-

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 35,5 (%).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1.	Л	2	<p>Змістовий модуль № 1 <u>Поняття та система права інтелектуальної власності. Право промислової власності. Авторське право і суміжні права.</u></p> <p><u>Тема 1. Введення до інтелектуальної власності</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття права інтелектуальної власності. 2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. 3. Становлення системи правової охорони інтелектуальної власності. 4. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави. 5. Система законодавства України по ІВ. Державна система правової охорони ІВ. 	1-14
2	ПЗ	2	Роль інтелектуальної власності в економічному та культурному розвитку суспільства	1-14
3.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-14
4.	СР	8	Самостійне вивчення питання «Становлення і розвиток законодавства України в області ІВ»	1-13
5.	Л	2	<p><u>Тема 2. Право промислової власності. Винаходи (корисні моделі) та промислові зразки</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості правової охорони винаходів (корисних моделей) та промислових зразків 2. Поняття службових винаходів. 3. Оформлення і подача заявки на винахід (корисну модель) в Україні. 4. Оформлення і подача заявки на промисловий зразок в Україні. 5. Міжнародна охорона винаходів (корисних моделей), промислових зразків. 	1-16
6	ПЗ	2	Особливості набуття прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки.	1-16
7.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-16
8.	СР	8	Самостійне вивчення питання «Право попереднього користування на винахід, корисну модель, промисловий зразок».	1-16
9.	Л	2	<u>Тема 3. Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг</u>	1-14,17

			<ol style="list-style-type: none"> 1. Функції та основні поняття засобів учасників господарського обороту). 2. Особливості правової охорони знаків для товарів та послуг (торговельних марок). 3. Особливості правової охорони фірмових найменувань. 4. Особливості правової охорони вказівок походження товарів. 5. Термін дії майнових прав інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації. 6. Державна реєстрація прав на знак для товарів і послуг. 7. Міжнародна охорона прав на торговельні марки. 	
10.	ПЗ	4	Особливості створення та набуття прав на торговельні марки. Фірмовий стиль компанії.	1-14,17
11.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-14, 17
12.	СР	8	Самосійне вивчення питання «Визнання торговельної марки добре відомої в Україні».	1-14, 17
13.	Л	2	<p><u>Тема 4. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості набуття прав на сорти рослин, породи тварин. 2. Охорона топології інтегральних мікросхем. 3. Комерційна таємниця як об'єкт інтелектуальної власності. 4. Охорона прав на наукові відкриття. 	1-14
14.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-14
15.	Л	2	<p><u>Тема 5. Право інтелектуальної власності: об'єкти авторського права і суміжних прав</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні поняття авторського права види об'єктів авторського права. 2. Правове регулювання правовідносин у сфері авторського права. 3. Державна реєстрація авторського права на твір. 4. Використання та вільне використання об'єктів авторського права. 5. Колективне управління майновими правами на об'єкти авторського права. 6. Основні поняття та види об'єктів суміжних прав. 7. Термін дії майнових прав на об'єкти авторського та суміжного права. 	1-14, 18
16.	ПЗ	2	Реєстрація авторського права в Україні. Особливості охорони об'єктів авторських прав.	1-14, 18
17.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу.	1-14, 18
18.	Л	2	<p>Змістовий модуль № 2 Розпорядження майновими правами та захист об'єктів права інтелектуальної власності</p> <p><u>Тема 6. Розпорядження майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності (види, способи, особливості, учасники 	1-12

			процесу комерціалізації). 2. Ліцензійна форма торгівлі при розпорядженні правами. 3. Ліцензійні договори. Ціна ліцензії. 4. Договір комерційної концесії (франчайзинг).	
19.	ПЗ	2	Життєвий цикл об'єктів інтелектуальної власності. Розрахунок вартості об'єкту інтелектуальної власності.	1-12
20.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-12
21.	Л	2	<u>Тема 7. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності. Недобросовісна конкуренція.</u> 1. Способи порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності. 2. Форми та способи захисту прав. 3. Недобросовісна конкуренція як спосіб порушення права інтелектуальної власності. 4. Види недобросовісної конкуренції.	1-14
22.	ПЗ	2	Контрафакція і піратство як світова проблема	1-14
23.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-14
24.	СР	10	Самостійне вивчення питання «Захист прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет»	
25.	СР	20	Виконання індивідуального завдання (РЕ) теми рефератів наведено у таблиці «Індивідуальні завдання»	1-18
26.	Л	2	<u>Тема 8. Право інтелектуальної власності в цифровому світі.</u> 1. Об'єкти інтелектуальної власності в цифровому просторі. 2. Особливості існування та захисту об'єктів інтелектуальної власності у соціальних мережах . 3. Питання штучного інтелекту та права інтелектуальної власності.	1-18
27.	ПЗ	2	Реалізація прав у мережі Інтернет, угода користувача	1-18
28.	СР	0,5	Опрацювання матеріалу	1-18
Разом (годин)		90		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка до практичного заняття	4
2	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	34
3	Виконання індивідуального завдання (РЕ)	20
4	Інші види самостійної роботи	-
	Разом	58

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.	Розвиток теорій права інтелектуальної власності. Історія правового регулювання відносин інтелектуальної власності. Класицизм і прагматизм як підходи до побудови законодавства у сфері інтелектуальної власності. Державна політика у сфері охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Етапи створення державної системи правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Система права інтелектуальної власності у працях провідних юристів-науковців. Держава та її уповноважені органи як суб'єкти охорони та захисту права інтелектуальної власності. Етапи розвитку авторського права. Історія виникнення та розвитку суміжних прав. Колективне управління авторськими й суміжними правами. Авторське право та охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших	14

<p>12.</p> <p>13.</p> <p>14.</p> <p>15.</p> <p>16.</p> <p>17.</p> <p>18.</p> <p>19.</p> <p>20.</p> <p>21.</p> <p>22.</p> <p>23.</p> <p>24.</p> <p>25.</p> <p>26.</p> <p>27.</p> <p>28.</p> <p>29.</p> <p>30.</p>	<p>художніх творах.</p> <p>Еволюція правового регулювання суміжних прав в контексті європейської інтеграція України.</p> <p>Засоби захисту та охорони авторських і суміжних прав.</p> <p>Види порушення авторського права і суміжних прав за законодавством України.</p> <p>Поняття та визначення контрафактних порушень авторських і суміжних прав.</p> <p>Піратство та його види.</p> <p>Ліцензії на право користування об'єктами інтелектуальної власності.</p> <p>Авторські договори.</p> <p>Договори на створення і використання результатів творчої діяльності.</p> <p>Правові засади охорони похідних творів (на прикладі перекладу твору).</p> <p>Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності.</p> <p>Способи вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності.</p> <p>Технічні засоби для збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації.</p> <p>Правові інструменти для збереження комерційної таємниці та конфіденційної інформації.</p> <p>Види ліцензій на програмні продукти.</p> <p>Ознаки контрафактності програмного забезпечення.</p> <p>Боротьба з контрафактною продукцією в Україні.</p> <p>Зміст та обсяг ліцензій Creative Common.</p> <p>Переваги та недоліки програмних продуктів з відкритим кодом.</p> <p>Особливості захисту прав у мережі Інтернет.</p>	
--	---	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчання здійснюється шляхом відвідування семінарів, лекційних, практичних занять, роботи з навчальними і науковими джерелами в бібліотеці. Застосовується метод евристичних питань, метод діалогового спілкування.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль - усне та письмове опитування, оцінка роботи в малих групах, тестування. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.

Залік – письмова або усна відповідь на питання, що містяться в заліковому білеті. Залікові білети готує лектор, вони затверджуються на засіданні кафедри і підписуються завідувачем кафедри. Він має оцінити якість відповіді студента за прийнятою шкалою академічних оцінок.

Критеріями оцінки знань студентів під час усних та письмових відповідей з курсу є:

- повнота розкриття питання;
- використання основної та додаткової літератури (нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, журналів тощо);
- логіка викладення матеріалу, культура мови, емоційність та переконаність;
- аналітичні міркування, вміння робити порівняння, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки.

Студенти ознайомлюються з критеріями оцінювання знань перед початком викладання дисципліни.

Контрольні питання з курсу до заліку.

1. Поняття інтелектуальної власності. Виникнення, становлення та розвиток.
2. Зміст права інтелектуальної власності.
3. Основні інститути права інтелектуальної власності.
4. Система правової охорони інтелектуальної власності.
5. Поняття, предмет, задачі та джерела авторського права.
6. Об'єкти авторського права.
7. Співавторство.
8. Службові твори.
9. Особисті немайнові права авторів.
10. Майнові права авторів.
11. Вільне використання творів.
12. Використання творів через репродукування.

13. Строк дії авторського права.
14. Характеристика, зміст авторського договору.
15. Відповідальність сторін за порушення авторського договору.
16. Припинення авторського договору.
17. Права виконавців, виробників фонограм, відеограм, організацій ефірного та кабельного мовлення (суміжні права).
18. Строк дії та охорона суміжних прав.
19. Вільне використання об'єктів суміжних прав.
20. Способи захисту авторських і суміжних прав.
21. Охорона комп'ютерних програм, баз даних та технологій інтегральних мікросхем на національному та міжнародному рівнях.
22. Поняття патентного права.
23. Винахід як об'єкт патентного права. Критерії патентоспроможності.
24. Характеристика об'єктів винаходів.
25. Формула винаходу. її види та правове значення.
26. Корисна модель як об'єкт патентного права.
27. Промисловий зразок як об'єкт патентного права.
28. Суб'єкти права промислової власності.
29. Оформлення патентних прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
30. Поняття і види патенту. Строк дії патенту.
31. Характеристика основних особистих та майнових прав автора та патентовласників. Способи захисту прав.
32. Ліцензійний договір - поняття, правова природа, форма та вади.
33. Права та обов'язки сторін ліцензійного договору. Строк дії ліцензійного договору та правові наслідки припинення його дії.
34. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 р.: історія прийняття, основні принципи та положення.
35. Форми захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.
36. Плагіат як спосіб порушення права інтелектуальної власності.
37. Види промислових зразків та їх правова охорона.
38. Розкрийте поняття права інтелектуальної власності.
39. Основні складові ліцензійного договору.
40. Що таке похідні твори та особливості їх правової охорони?

2. Система оцінювання сформованих компетенцій у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають практичні заняття та самостійну роботу. Оцінювання сформованих компетенцій у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають такі етапи оцінювання:

1. Самостійна робота студента (РЕ), що здійснюється під час практичних занять у формі презентація та інфографіка згідно отриманого завдання і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 50 балів).

2. Підсумковий контроль, що здійснюється у формі заліку, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 50 балів).

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання успішності студента для заліку

Контрольн і роботи	Лабораторні роботи	КР (КП)	Індивідуальн і завдання (РЕ)	Тощо	Залік	Сум а
-	-	-	50		50	100

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

1. Робоча навчальна програма дисципліни «Інтелектуальна власність».
2. Список основної і додаткової літератури, рекомендованої студентам, за темами занять.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Інтелектуальна власність».
4. Критерії оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни.
5. Комплект залікових білетів.
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів.
7. Інші матеріали.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Інтелектуальна власність. Підручник. / М.М. Капінос, Е.Т. Лерантович, М.М. Солощук. – Х.: НТУ «ХПІ», 2016. – 348 с.
2	Путівник по законодавству з інтелектуальної власності [Текст] / [О. Л. Копиленко та ін.] ; Ін-т законодавства Верхов. Ради України, Нац. офіс інтелект. власності. - Київ : Людмила, 2018. - 160 с.
3	Охорона та захист прав інтелектуальної власності: економіко-правові підходи [Текст] : [монографія] / [М. Є. Бичковська та ін. ; ред.: О. О. Кулініч, Р. Б. Шишка]. - Київ : Ліра-К, 2019. - 275 с.
4	Право интеллектуальной собственности. Академ. курс; Учебник для студентов высших учебн. заведений / Под ред. О.П.Орлюк, О.Д.Святоцького. - К.: Издательской Дом "Ин Юре". 2006. - 720 с.
5	Якубівський І.Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні [Текст] : монографія / І. Є. Якубівський ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. - 521 с.
6	Інтелектуальна власність: підручник / Л.М. Попова., А.В. Хромов, І.В. Шуба: Харків, «Федорко», 2021, с. 262.
7	Інтелектуальна власність: навчальний посібник/ Під ред. В.П. Мартинюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 360 с.
8	Сисоєв Ю.О. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / Ю. О. Сисоєв, Ю. В. Широкий ; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків : ХАІ, 2020. - 79 с. : рис. - Бібліогр.: с. 70-71.
9	Цибульов П. М. Управління інтелектуальною власністю : Навчальний підручник. – К.: Держ. Ін–т інтел. власн., 2019. – 312 с.
10	Жаров В.О. Захист інтелектуальної власності в Україні : навч. посіб. – К.: «Інст. інтел. власн. і права», 2006. - 88с.
11	Цивільний Кодекс України. Книга четверта. Право інтелектуальної власності (Закон України від 16.01.2003 № 435-IV) / Уклад. О. Руденок. – Х.: Фактор, 2003. – 472 с.
12	Шуба І.В. Інтелектуальна власність: Конспект лекцій для студентів усіх форм навчання. Електронне видання. Харків: НТУ «ХПІ», 2021. 93 с.
13	Інтелектуальна власність: магістерський курс : підручник / П. Г. Перерва [та ін.] ; ред.: П. Г. Перерва, В. І. Борзенко, Т. О. Кобелева ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". – Харків : Планета-Прінт, 2019. – 1002 с (особистий авторський внесок 2 друк. арк.)

Допоміжна література

13	Цибульов П.М., Чеботарьов В.П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. М.В.Паладія. - К.: ТОВ "Альфа-ПК",
----	---

	2004. - 56 с.
14	Цифрова інтелектуальна власність в інноваційній діяльності (тлумачний словник) / Н.О. Артамонова, М. М. Капінос, І.В. Шуба. – Харків: НТУ «ХПІ», 2021 р. – 191 с.
15	Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», від 05.07.1994, № 850–IV, ред. від 16.10.2012.
16	Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», від 15.12.1993, № 850–IV, ред. від 16.10.2012.
17	Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг», від 15.12.1993, № 3689-XII, ред. від 09.04.2015.
18	Закон України «Про авторське право та суміжні права», від 23.12.1993, 3792-XII, ред. від 23.03.2017 р.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Сайт Міністерства економічного розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
2. Сайт ДП «Український інститут інтелектуальної власності» <http://www.uipv.org/>.
3. Цифрова патентна бібліотека <http://library.uipv.org/>.
4. Сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності <http://www.wipo.int/portal/ru/>.
5. Сайт науково-дослідного інституту інтелектуальної власності - <http://ndiiv.org.ua/ua/golovna/>.